

EXCURSIE HEIDEWANDELING SPRENGENBERG/KONINGSBELTEN ZATERDAG 23 AUGUSTUS

Het beloofd een mooie zaterdagmorgen te worden na een week met veel regen. De zon schijnt en het is ongeveer 18 graden. We vertrekken vanaf het Manitobaplein met Geert als leider met 13 excursieleden richting Haarle, naar Boerderij "De Pas", het informatiecentrum van Natuurmonumenten.

De Sprengenberg ligt bij Haarle (aan de Sprengenbergweg). Meer dan honderd jaar geleden was dit hele gebied heide. De heide speelde een belangrijke rol in de landbouw op de onvruchtbare zandgronden. Het was het graasgebied van de schaapskudden. De schapen zorgden voor mest. Zonder mest geen goede oogst. De opkomst van de kunstmest maakte de heide overbodig. In korte tijd werd bijna alle heide ontgonnen. De slechtste stukken bleven echter over. Zeker de Sallandse Heuvelrug. Deze grond was niet alleen erg onvruchtbaar maar door zijn hogere ligging ook meestal te droog voor de landbouw.

Textielbaronnen uit Twente zagen hun kans schoon en kochten de uitgestrekte heidegebieden. Voor een deel als belegging. Door de snelle groei van de Limburgse steenkoolmijnbouw in het begin van deze eeuw was er een tekort aan stuthout. Om aan deze vraag te voldoen werden de meeste heidegebieden met naaldbos beplant. De textielbaronnen legden grote landgoederen aan en lieten riante landhuizen bouwen. Het gebied rond de Sprengenberg, is rond 1900 aangekocht door de heer Van Wulfften Palthe uit Almelo. De toren van het huis is al van veraf zichtbaar. Boven in de toren was een sterrenobservatorium. De windvaan is, heel toepasselijk, een korhoen. In de toren waren verschillende slaapkamers; 4 met dubbele bedden en 4 kleine kamertjes op de hoogste verdieping.

Dhr. Palthe was zeer geïnteresseerd in astronomie. In hun oude woonplaats, Almelo, had hij ook al een koepeltje om de sterren te bestuderen. Er werd aan de toren een speciaal zijtorentje gebouwd met verschillende ramen. Lage en hoge. Deze waren speciaal bedoeld om daar met de sterrenkijker de sterren te bestuderen. Vele boeren over sterren en planeten liggen in de boekenkast op de Sprengenberg. Nadat dhr. Palthe in 1929 op 78 jarige leeftijd overleed werd de sterrenkijker naar beneden overgeplaatst. Sinds dien staat de sterrenkijker nog steeds daar. De koepel was achtkantig, een met grind bedekt dak en vijf kleine veranda's. Er was een ruime zitkamer en drie kleine kamertjes. Ook was er een openhaard. Meer was er niet.

Wij beginnen onze tocht aan de oude Deventerweg en zien dat hier verschillende soorten uitheemse dennensoorten zijn aangeplant, zoals de Douglas, de Oostenrijkse- en Weynouth Den die te herkennen zijn aan de aantallen blaadjes bij elkaar. Hoog in de boomtoppen zien we een aantal Kuifmezen die zich te goed doen aan de zaadjes van de dennenappels. Een Raaf laat zich horen en we zien hem overvliegen. Overal zien wij de heide in volle bloei staan, prachtig paars gekleurd. Aan de bermranden ontdekken wij de Bosdroogbloem, een rode lijstsoort. Tevens groeit hier Walstro en Tormentil. In het gebied zijn diverse vennetjes ontstaan door waterbronnen, ook wel "sprengen" genoemd, wat tevens de naamgever is van dit mooie gebied. Bij het eerste vennetje dat volledig is omzoomd door bomen wordt vlottende Bies gezien.

Weer terug op de weg zien we aan onze linkerkzijde de oude woeste gronden liggen, en aan de rechterzijde de strakke vormgegeven en overbemeste weilanden en akkers van de moderne landbouwvoering, wat een grote tegenstelling geeft. Even later lopen we een gebied in bij een open spreng waar de ondergrond erg drassig is. Hier groeien de ruwe en de zachte berk, de laatstgenoemde is hier meer op zijn plaats want het is een boom voor natte gebieden. Ook zien we hier uitgebloeid Beenbreek, Blauwe Zegge, Kleine en Ronde Zonnedauw, Erica heide, Moeras Wolfsklauw, Berkenrusselaar en Blauw Mos. De eerste paddenstoelen laten zich hier ook al zien, zoals Vuurzwam met z'n mooie vuurrode kleur, een wasplaatsoort. Weer verder lopend gaan wij links af en gaan de hei over, hier hebben wij een prachtig overzicht over een van de grootst uitgestrekte heidevelden van ons land, ook in vol paars gekleurde en lekker ruikend struikheide.

Wij wandelen terug via een prachtige laan aan weerszijden omzoomd door hoge Beuken, deze laan loopt vanaf het jachtslot tot aan Holten. Wij lopen de laan uit en komen aan bij een schuur van Natuurmonumenten waar Geert ons verteld dat hier in de oorlog Canadese soldaten waren ondergedoken, te zien aan wandtekeningen op de binnenwand van de schuur. Er wordt respectloos mee omgegaan want de wand is verstopt achter hooi en rotzooi. Even verder zijn we weer terug bij het jachtslot waar vroeger ook nog een zwembad bij zat, te zien aan een diepe kuil zonder water, met een voormalig houten badhuisje. Hier groeit ook nog Helmgras, dit is nog overgebleven uit de tijd dat hier een zandverstuiving is geweest en bedoeld was om het zand vast te houden. Ook bloeien hier nog de mooi blauw gekleurde en beschermde Grasklokjes. Wij zijn weer terug bij de Pas, waar de lucht boven ons snel zwart kleurt. Dit was tevens de laatste excursie onder Geerts leiding, die met pensioen gaat. Wij danken hem weer voor z'n vakkundige en humorvolle uitleg en hopen als KNNV nog menigmaal een beroep te kunnen doen op zijn expertise, en hem zo te behoeden voor het "Zwarte Gat".

Sprekend in Geert's woorden: "Goodgoan".

Groeten Hans de Groot

Geziene soorten:

Bosdroogbloem, Walstro, Tormentil, Vlottende Bies, Beenbreek, Zachte en Ruwe Berk, Blauwe Zegge, Moeraswolfsklauw, Struikheide, Erica, Berkenrusselaar, Helmgras, Grasklokje, Kleine en Rondzonedauw, Stuifzwam, Vuurzwam, Eikenbladzwam, Cantarel Weynouth Den, Douglas, Oostenrijkse Den, Amerikaanse Eik, Tamme Kastanje. Raaf, Kuifmees, Pimpel en Koolmees, Vlaamse Gaai, Boomklever en Boomkruiper.